

УДК 378.147:[373.3.011.3-051:811.111]:004
DOI 10.31494/2412-9208-2021-1-1-209-220

CONTENT CHARACTERISTICS OF DIGITAL CULTURE OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS OF ENGLISH

СУТНІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЦИФРОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Olena BESKORSA,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor

Олена БЕСКОРСА,

кандидат педагогічних наук,
доцент

beskorsyhelen@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-8018-8549>

SHEI "Donbas State Pedagogical
University"

✉ 19 H. Batiuka Str., Sloviansk,
Donetsk region, 84116

ДВНЗ "Донбаський державний
педагогічний університет"

✉ вул. Г. Батюка, 19,
м. Слов'янськ Донецької області,
84116

Original manuscript received: March 17, 2021

Revised manuscript accepted: April 20, 2021

ABSTRACT

The mass implementation of digital technologies in all the life spheres changes the demands to future teachers' training who are responsible for preparing the young generation to interacting, communicating, learning, and generating new knowledge in innovative digital society. The article looks into the relevant issue of defining the content characteristics of digital culture of future primary school teachers of English. The relevance of the research is proved by the analysis of a number of official documents that are regulatory foundation of conducting scientific research of education system digital transformation. The issue of developing teachers' digital culture is a subject of studying of domestic (O. Bazeliuk, V. Bykov, L. Havrilova, M. Zhaldak, M. Leshchenko and others) and foreign scientists (C. Bassett, J. Bushati, V. B. de S. Júnior, J. E. Hasrajaj, E. Lezha, E. Nonato, A. K. F. Nunes, F. S. C. Pimentel, G. Tuxhari and others).

The purpose of the article is to define the content characteristics of the concept "digital culture of future primary school teacher of English" and to theoretically substantiate its structural units. Based on the analysis of domestic and foreign researches, the digital culture is determined as a system unity of future teachers' personal qualities that is characterised by the awareness of information needs that encourage a person to search for information, perform action for its processing and using; knowledge, skills and practical experience to implement information and communication technologies and develop electronic educational resources while conducting professional activities; rules and norms of behaviour in digital environment. It is emphasised that the structural components of digital culture include the following units: digital literacy and behaviour in digital environment. The author concludes that the development of digital culture corresponds to the requirements of the evolution of digital society, taking into account the processes of reforming and modernising of education in Ukraine with the basis on the constant teacher's self-development.

Key words: digital culture, professional teacher training, digital literacy, professional self-development, behaviour in digital environment, information and communication technologies.

Вступ. Сучасне суспільство перебуває на стадії інформаційного розвитку, що позначається на цифровізації всіх сфер життєдіяльності людини. Цифровізація є також однією із сьогочасних тенденцій розвитку освітньої сфери. Згідно з рекомендаціями «Про основні компетентності для навчання протягом усього життя», виданими Європейським Парламентом та Європейською Комісією, цифрові вміння визначені як одні з ключових умінь навчання впродовж життя. Ще одним офіційним документом, що підтверджує актуальність цифрової трансформації професійної освіти, є рекомендації Організації Об'єднаних Націй «Дослідження в освіті та перспективи майбутнього навчання: яка педагогіка потрібна для XXI століття» (2015 р.), у якому наголошено на необхідності широко запроваджувати цифрові технології під час підготовки майбутніх фахівців, а також у процесі здійснення професійної педагогічної діяльності. Слід також звернутися й до розгляду документа, виданого Європейською комісією в 2017 році, «Рамка цифрової компетентності вчителя» (European Framework for Digital Competence of Educators), відповідно до якого професійна діяльність сучасного вчителя базується на здатності використовувати цифрові технології для підвищення ефективності організації освітнього процесу, для здійснення взаємодії з колегами, учнями, їхніми батьками та для забезпечення професійного саморозвитку.

Політика в сфері освіти в Україні також є орієнтованою на її тотальну цифровізацію, що викладено в проєкті «Цифрова адженда України 2020» («Digital Agenda for Ukraine 2020»), де також підкреслюється, що «першочерговим кроком до «цифровізації» освіти є розробка ґрунтовної національної політики як пріоритетної компоненти реформи освіти в цілому».

Національний інститут стратегічних досліджень видав аналітичну записку, у якій викладено ключові питання стосовно недостатнього рівня розвитку цифрової культури громадян України та стосовно шляхів цифрової трансформації, зокрема в освітній сфері: формування цифрової грамотності громадян, розроблення та розповсюдження відкритих електронних освітніх ресурсів із тестовими програмами, цифрові кореляції освітнього процесу та цифрова трансформація всієї педагогічної науки, розповсюдження ідей щодо необхідності здійснювати навчання впродовж життя шляхом використання цифрового контенту.

Дії щодо розбудови національної політики цифровізації втілено в Концепції «Нова українська школа», яка підкреслює, що запровадження інформаційно-комунікаційних технологій є інструментом підвищення ефективності освітнього процесу. У концепції також зазначено, що інформаційно-цифрова компетентність є однією із ключових, яка передбачає здатність учнів упевнено та критично використовувати цифрові технології для створення, пошуку, обробки та обміну інформацією під час здійснення професійної, громадської діяльності або в спілкуванні в приватних цілях. Наслідками такої модернізації освітньої

сфери є виникнення проблеми підготовки вчителів цифрової епохи, що може бути досягнена шляхом формування їхньої цифрової культури.

Розроблення концепції становлення та розвитку інформаційного суспільства з урахуванням її соціокультурної сутності та обґрунтування впливів на систему освіти представлено в наукових працях В. Бикова, А. Бойко, О. Комарової, Ю. Рамського, М. Кириченка, В. Олійника та інших.

У вітчизняній педагогічній науці питання цифровізації освіти успішно розробляється такими вченими: М. Жалдак (розроблення теоретичних засад цифровізації освіти); М. Лещенко (обґрунтування теоретичних засад цифрової гуманістичної педагогіки); З. Рябова і Г. Єльнікова (можливості професійного зростання педагогів в умовах цифровізації освіти); С. Карплюк (можливості цифровізації закладів вищої освіти та тотального запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес).

Проблеми визначення сутності поняття «цифрова культура» та окреслення умов її формування в Україні торкаються О. Базелюк, Л. Гаврілова, К. Літвінова, Я. Топольник та інші.

Аналіз іноземних наукових джерел засвідчив, що проблема визначення сутності поняття цифрової культури є предметом дослідження багатьох науковців, а саме: F. S. C. Pimentel, A. K. F. Nunes, V. B. de S. Júnior (вивчення впливу цифрової культури як соціального феномена на процес професійної підготовки майбутніх учителів); С. Bassett (визначення цифрової культури як сучасного культурологічного феномена); J. Bushati, E. Hasmuja, E. Lezha, G. Tuxhari (дослідження цифрової культури як компонента загальної культури інформаційного суспільства та узагальнення ролі цифрової культури для освітньої системи); E. Nonato (вивчення цифрової культури в контексті впливу цифрових технологій на діяльність людей та виникнення нових правил поведінки під час здійснення соціальної інтеракції) (Nonato, 2020).

Вивчення наукових джерел дає підстави стверджувати, що поняття цифрової культури майбутнього вчителя англійської мови початкової школи не є предметом дослідження ані вітчизняних, ані іноземних науковців, а, відтак, ця проблема потребує теоретичного обґрунтування та узагальнення.

Метою дослідження є визначення сутнісних характеристик поняття «цифрова культура майбутнього вчителя англійської мови початкової школи» та теоретичне обґрунтування її структурних компонентів.

Методи та методики дослідження. Для досягнення поставленої мети було залучено широке коло теоретичних методів, а саме: аналіз і узагальнення вітчизняних та іноземних науково-педагогічних джерел задля уточнення сутності категорій «кіберкультура», «комп'ютерна культура», «інформаційна культура», теоретичного обґрунтування поняття цифрової культури майбутніх учителів англійської мови початкової школи, опису основних компонентів досліджуваного феномену.

Результати та дискусії. Виникнення поняття цифрової культури безпосередньо пов'язане з еволюцією інформаційного суспільства, у якому діяльність людей побудована на інтенсивному використанні інформаційно-комунікаційних технологій, що передбачає появу нових правил поведінки користувача. Цифрова культура розкриває зміни, спричинені появою цифрових, мережових та особистих засобів комунікації та обміну інформацією, а також виникненням технології Web 2.0, яка представляє друге покоління мережових сервісів для використання електронних ресурсів відкритого доступу, самостійного створення мережового контенту та електронних ресурсів управління ними.

Досліджуваний нами феномен є складним і багатозначним, науковці вважають, що поняття цифрової культури є дотичним до понять кіберкультури, комп'ютерної культури та інформаційної культури. Так, D. Silver говорить, що кіберкультура розкриває сутність соціальної, культурної та економічної взаємодії, що відбувається в мережі Інтернет, тобто кіберкультура є культурою Інтернету, культурою діяльності в глобальній мережі (Silver, 2020). Поняття комп'ютерної культури набуло такого значення: здатність використовувати комп'ютерну техніку в практичній діяльності та потреба в отриманні й опрацюванні інформації за допомогою комп'ютерів. Дехто з науковців ототожнює поняття «комп'ютерна культура» та «інформаційна культура», вважаючи їх синонімічними та взаємозамінюваними. Проте, Н. Розентбер у своєму дослідженні справедливо зазначає, що комп'ютерна культура є поняттям, яке підпорядковується інформаційній культурі й виступає її складником (Гендина, 1999).

Для українського освітнього простору широковживаним є поняття інформаційної культури. З. Рябова і Г. Єльнікова (2020) трактують її як володіння навичками користування цифровими технологіями в професійній діяльності. О. Глушак (2013) зазначає, що інформаційна культура є складником професійної культури майбутніх учителів, яка характеризує вміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології для пошуку, обробки, обміну інформацією та для вирішення професійних завдань. Спільним у визначеннях поняття інформаційної культури є вміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології в практичній діяльності. Поняття цифрової культури є новим для сучасної педагогічної науки і, на нашу думку, виходить за межі суто користування інформаційно-комунікаційних технологіями.

Для уточнення сутнісних характеристик поняття цифрової культури звернемося до аналізу наукових розвідок вітчизняних науковців.

Н. Соколова (2012) у визначенні поняття цифрової культури встановлює взаємозв'язок між появою «нових медіа» та переходом від аналогових форматів до цифрових. Науковиця практично ототожнює цифрову культуру і «нові медіа». Л. Гаврілова й Я. Топольник (2017), надаючи сучасне розуміння концепту цифрової культури, наголошують на культурологічному аспекті цього феномена. Учені науково доводять, що

цифрова культура є компонентом сучасної глобальної культури та позначається на зміні всіх соціальних процесів суспільства, включаючи освітню сферу. Крім того, Л. Гаврілова і Я. Топольник поділяють точку зору вчених Д. Галкіна (2012), С. Черних та В. Паршикова (2016), які розглядають цифрову культуру в контексті дигіталізації культури, що спричиняє виникнення нових практик та нових артефактів (комп'ютерна графіка, штучний інтелект, комп'ютерні ігри, засоби цифрової комунікації тощо).

Цікавим є визначення цифрової культури О. Баєвої (2015), яка вживає також терміни електронна культура, digital culture, e-culture і розглядає їх як синонімічні. Тож, на думку дослідниці, цифрова культура є сферою діяльності людини, що має на меті створення електронних аналогів духовних і матеріальних об'єктів та створення власного віртуального середовища. Така точка зору походить від традиційного трактування поняття цифрової культури, наданого професором Міланського університету А. Ronchi (2009). Проте, у своєму дослідженні О. Баєва (2015) висловлює думку, що цифрова культура може бути визначена через характеристику сукупності її основних феноменів, до яких належать електронні форми комунікації, як-от: інтернет, соціальні мережі, віртуальні спільноти, чати, блоги, форуми, платформи дистанційного навчання, комп'ютерні ігри, електронні ЗМІ, електронні кліпи, фільми тощо. Головними ознаками цифрової культури, на думку О. Баєвої (2015), є відкритість для членів інформаційного суспільства; свобода доступу; дистанціювання або віддаленість; інтерактивність в отриманні доступу до інформації; ліберальність як відсутність чітких норм і правил, включаючи етичні; елективність; віртуальність; інноваційність як процес постійного оновлення контенту та наукових розробок, які передусім стосуються електронного мистецтва та електронної комунікації; розважальний характер. Ми не погоджуємося з точкою зору О. Баєвої (2015) щодо відсутності правил та норм поведінки в мережі, підтвердженням цьому можуть бути дослідження О. Базилюка (2018) та К. Гнатишиної (2019).

О. Базелюк (2018) докладно описав передумови переходу до цифрової ери та виникнення соціального феномена цифрової культури, зокрема: перехід від аналогового та фізичного контенту до цифрового, що дозволяє індивіду користуватися ним, створення та керування власним, й у такий спосіб побудова власної траєкторії індивідуальної діяльності; еволюція основних ознак комунікаційної діяльності від вертикальної до мережевої; видозміна функції інформаційно-комунікаційних технологій, які розглядаються лише як інструменти ефективного виконання діяльності, їхньою головною ознакою є керованість.

У своєму визначенні цифрової культури український дослідник О. Базелюк (2018) торкається ціннісного аспекту цифрової культури, акцентуючи увагу на виникненні нових цінностей інформаційного суспільства, що впливають на освітню взаємодію та культуру набуття й користування знаннями.

Більш докладно ціннісні аспекти цифрової культури викладено в науковій праці К. Гнатишиної «Формування цифрової культури педагога», де вона, посилаючись на наукові праці вчених А. Дулатової та Н. Зинов'євої, визначає структурні блоки цифрової культури, а саме:

1. Поведінка в цифровому середовищі, що передбачає реакцію людини на взаємодію з цифровим середовищем.

2. Культура здійснення цифрової діяльності, яка здебільшого визначена як процес пошуку, збору, зберігання та використання інформації.

3. Усвідомлення власних інформаційних потреб, що спонукають особистість до здійснення пошуку інформації, виконання активних дій щодо її обробки та використання.

4. Світоглядна культура, у сутність цього компонента вчені заклали поняття інформаційного світогляду, який формується під впливом освітніх процесів та базується на функціонуванні цифрових освітніх ресурсів (Гнатишина, 2019).

К. Гнатишина наголошує на визначальній ролі саме цифрового світогляду в структурі цифрової культури, що впливає на формування ставлення особистості до інформації, інформаційного середовища та бачення ролі індивіда в ньому, що базується на цінностях інформаційного суспільства. Виходячи з позиції ціннісних орієнтацій, що входять до складу цифрової культури, науковиця визначає останню як складну систему якостей особистості, яка сприяє формуванню інформаційної картини світу й актуалізації ціннісно-сміслової сфери здійснення інформаційної діяльності, а також системи знань, умінь і навичок самостійного пошуку, відбору та аналізу інформації й практичного досвіду її застосування (Гнатишина, 2019: 29).

Ціннісний аспект цифрової культури актуалізується, коли йдеться про цифрову культуру як ціннісно-сміслову сферу інформаційної діяльності індивіда, що об'єднує в собі юридичні, етичні та моральні норми діяльності в цифровому інформаційному середовищі.

Інший погляд на сутність означеного феномена сформулювала науковиця І. Колонтаєвська, яка розглядає цифрову культуру як сукупність соціально-психологічних якостей особистості, засвоєння нею правил поведінки в цифровому середовищі, набуття навичок спілкування в мережі Інтернет і роботи з інформацією (Колонтаєвская, Исабекова, 2015)

Проаналізувавши наукові літературні джерела, що представляють потрактування сутності поняття «цифрова культура», ми можемо стверджувати, що наявними є кілька основних підходів щодо його детермінування, а саме: «цифрова культура» як сукупність артефактів та культурних практик, що створюються завдяки виникненню цифрових технологій (О. Базелюк, Н. Соколова), «цифрова культура» як спосіб здійснення інформаційної діяльності (пошук, збір, обробка, розповсюдження інформації) (К. Гнатишина); як сукупність соціально-психологічних якостей особистості, що впливають на способи її

поведінки та комунікативної взаємодії в цифровому середовищі (І. Колонтаєвська).

Із огляду на окреслені підходи до визначення сутності цифрової культури пропонуємо визначити «цифрову культуру майбутнього вчителя англійської мови початкової школи» як *системну сукупність якостей особистості майбутнього вчителя, що характеризується усвідомленням власних інформаційних потреб, які спонукають особистість до здійснення пошуку інформації, виконання активних дій щодо її обробки та використання; знаннями, уміннями і практичним досвідом запровадження інформаційно-комунікаційних технологій та створення власних електронних освітніх ресурсів під час виконання професійної діяльності; правилами та нормами поведінки в цифровому середовищі.*

Формування цифрової культури майбутніх учителів англійської мови відбувається в процесі їхньої професійної підготовки. Важливо наголосити на тому, що для майбутніх учителів англійської мови початкової школи відкриваються широкі можливості щодо впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, а також виконання дій з пошуку та використання електронного контенту, наявного в глобальній мережі, адже переважна кількість цих ресурсів представлена англійською мовою. Доступ до автентичних ресурсів та джерел вимагає від майбутніх учителів глибшого усвідомлення ролі цифрових технологій у побудові ефективної міжособистісної взаємодії та взаємодії з інформаційними системами, можливого впливу отриманої інформації та ризиків її використання.

Перейдемо до аналізу компонентного складу цифрової культури майбутнього вчителя англійської мови в початковій школі. Для цього звернемося до вивчення праць іноземних науковців, оскільки в них ширше представлено дослідження питання формування цифрової культури майбутніх учителів. Так, J. de L. Ferreira (2020) вважає, що значення цифрової культури впливає із умінь, навичок та досвіду здійснювати взаємодію шляхом використання цифрових технологій. Учений підкреслює, що в під час пандемії Covid-19 значно підсилилось значення цифрових технологій у професійній підготовці вчителя. На сьогодні головним компонентом професійної компетентності вчителя є здатність створювати та використовувати цифрові технології відповідно до етичних та правових принципів, а також згідно з критичним підходом до використання різних електронних ресурсів та засобів навчання. Запровадження цифрових технологій в освітній процес закладів вищої педагогічної освіти спричиняє появу нових викликів і можливостей для освітян. Цифрові технології мають перетворитися на освітні ресурси, що надають можливість опанувати нові знання, брати участь у спільній діяльності, отримати доступ до нових форм навчання у віртуальному середовищі. Пандемія Covid-19 у реальному житті довела, наскільки компетентними мають бути вчителі, аби працювати дистанційно з оптимальним та ефективним використанням цифрових технологій.

У своєму дослідженні цифрової культури J. de L. Ferreira (2020) доводить, що одним із головних компонентів цифрової культури майбутніх учителів є цифрова грамотність. Для глибшого розуміння феномена цифрової грамотності ми звернулися до праці D. Belshaw (2011) «Основні елементи цифрової грамотності» (The Essential elements of digital literacies), у якій учений презентує модель взаємодії людини з цифровим середовищем, що містить 8 компонентів (8K модель) – культурний, когнітивний, конструктивний, комунікативний, компонент упевненого користування, творчий, критичний, громадянський. Проте, розробляючи власну структуру цифрової культури вчителя, одним із компонентів якої є цифрова грамотність, і намагаючись урахувати специфіку введеної нами дефініції цифрової культури, ми вважаємо за доцільне використати результати дослідження, проведеного Канадським центром цифрової і медіаграмотності, у якому представлено компонентний склад цифрової грамотності, що ґрунтується на здатності користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями; грамотності щодо використання даних, інформації та іншого медіаконтенту; цифровому саморозвитку; комунікації і нетворкінгу; цифровій творчості.

Окрім цифрової грамотності, до структури цифрової культури майбутнього вчителя англійської мови початкової школи має бути включено й феномен поведінки в цифровому середовищі. Ми цілком погоджуємося з E. Nonato (2020), що нові моделі поведінки трансформують соціальний досвід взаємодії, яка є детермінантом розвитку цифрової культури. Визначальним для детермінування цього компонента є дослідження когорти датських науковців L. Razmerita, K. Kirchner, K. H. Chee-Wee Tan (2020), які справедливо зазначають, що взаємодія та спілкування є важливим явищем освітнього процесу. Учені також говорять, що колаборація учасників освітнього процесу в межах різних спільнот, як локальних, так і глобальних, є найважливішим компонентом онлайн педагогіки. У світлі свого дослідження датські вчені говорять про використання поняття онлайн поведінка, що передбачає соціальні правила поведінки в цифровому освітньому середовищі. Однак, ми переконані, що феномен онлайн поведінки виходить за межі соціальної взаємодії й охоплює значно ширше коло понять, як-от: комунікативна поведінка в цифровому середовищі, нетикет, етичні правила та норми поведінки, а також безпечне поводження в цифровому середовищі. Структуру цифрової культури майбутнього вчителя англійської мови початкової школи схематично представлено на рисунку 1.

Рис 1. Структура цифрової культури майбутнього вчителя англійської мови початкової школи

Висновки. Аналіз феномена цифрової культури, описаного в вітчизняних та іноземних наукових джерелах, демонструє його унікальність та багатоаспектність. У світлі нашого дослідження щодо визначення сутнісних характеристик цифрової культури значну роль відіграють інформаційно-комунікаційні технології та створення власних електронних освітніх ресурсів під час виконання професійної діяльності, які розглядаються ефективними інструментами в інформаційному суспільстві. У процесі формування цифрової культури майбутнього вчителя особлива увага має приділятися формуванню поведінкового компоненту, а саме: комунікативна поведінка в цифровому середовищі, нетикет, етичні правила та норми поведінки, а також безпечне поводження в цифровому середовищі.

Перспективами подальших наукових розвідок вбачаємо у обґрунтуванні критеріїв та показників сформованості цифрової культури майбутніх учителів англійської мови початкової школи.

Література

Аналітична записка «Питання розвитку цифрової культури українського соціуму». Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1631/>.

Баева Л. В. Феномени електронної культури як гетеротопні просторів. *Філософія і культура*. 2015. 11(95). С. 1618–1625. DOI: 10.7256/1999-2793.2015.11.15928

Базелюк О. Формування цифрової культури педагогічних працівників у закладах професійної освіти. *Вісник післядипломної освіти*, 2018. Випуск 6(53). С. 23–36.

Гаврілова Л. Г., Топольник Я. В. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 61, № 5. С. 1–11.

Галкин Д. В. Digital Culture: методологические вопросы исследования культурной динамики от цифровых автоматов до техно-био-тварей. *Международный журнал исследователей культуры*. 2012. № 3(8). С. 11–16. URL:

[http://culturalresearch.ru/files/open_issues/03_2012/IJCR_03\(8\)_2012_Galkin.pdf](http://culturalresearch.ru/files/open_issues/03_2012/IJCR_03(8)_2012_Galkin.pdf)

Гендина Н. И., Колкова Н. И., Скипор И. Л. Информационная культура личности: диагностика, технология формирования : учеб.-метод. пособ. Кемерово : КемГАКИ, 1999. Ч. 1. 146 с.

Глушак О. М. Інформаційна культура як складова професійної підготовки майбутніх фахівців. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки». Київ : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2013. С. 109-115.

Гнатъшина Е. В. Формирование цифровой культуры будущего педагога : монография. Челябинск : Изд-во Южно-Урал. гос. гуманитар.-пед. ун-та, 2019. 294 с.

Колонтаевская И. Ф., Исабекова О. А. Цифровая культура инженера: проблемы и решения. Материалы Междунар. науч.-практ. конф. Наука 2014: проблемы и перспективы. Москва : Грифон, 2015. 72–76 с.

Рябова З., Ёльникова Г. Професійне зростання педагогів в умовах цифрової освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Том 80, №6. С. 369–385.

Соколова Н. Л. Цифровая культура или культура в цифровую эпоху. *Международный журнал исследований культуры*. 2012. № 3. С. 6–10. URL: http://www.culturalresearch.ru/files/open_issues/03_2012/IJCR_03%28%29_2012.pdf

Черных С. И., Паршиков В. И. Цифровая культура как гуманитарный феномен. *Профессиональное образование в современном мире*. 2016. Т. 6, № 4. С. 601–607. DOI: 10.15372/PEMW20160405.

Belshaw D. The Essential elements of digital literacies, 2011. URL: <http://digitalliteraci.es/>.

Ferreira J. de L. Digital Culture and Teacher Education: an analysis from the perspective of undergraduate students in Pedagogy. *Educar em Revista, Curitiba*. 2020. V. 36, e75857. Pp. 1–19. DOI: <http://10.1590/0104-4060.75857>

Nonato E. do R. S. Digital culture and literature teaching at secondary schools. *Cad. Pesqui.* [online]. 2020. Vol.50, n.176. Pp.534–554. DOI: 10.1590/198053147126.

Razmerita L., Kirchner K., Chee-Wee Tan K. H. Modeling collaborative intentions and behavior in digital environments: the case of a massive open online course (MOOC). *Academy of Management Learning & Education*. 2020. Vol. 19, No. 4. Pp. 469–502. DOI: 10.5465/amle.2018.0056

Ronchi A. M. E-Culture. New York : Springer-Verlag, LLC, 2009.

Silver D. Looking backwards, looking forward: Cyberculture studies 1990–2000. Web. studies: Rewiring media studies for the digital age. London : Arnold, 2000. Pp. 19–30.

References

Analitichna zapyska «Pytannia rozvytku tsyvrovoi kultury ukrainskoho sotsiumu». Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen [Analytical note "Issues of development of digital culture of Ukrainian society". National Institute for Strategic Studies]. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1631/> [in Ukrainian].

Baeva L. V. (2015). Fenomeny elektronnoy kultury kak geterotopnyye prostranstva [Phenomena of Electronic Culture as Heterotopic Spaces]. *Filosofiya i kultura – Philosophy and Culture*, 11(95), 1618–1625. DOI: 10.7256/1999-2793.2015.11.15928 [in Russian].

Bazeliuk O. (2018). Formuvannia tsyfrovoy kultury pedahohichnykh pratsivnykiv u zakladakh profesinoy osvity [Developing digital culture of pedagogical workers in vocational education institutions]. *Visnyk pislidyplomnoy osvity – Bulletin of postgraduate education*, 6(53), 23–36 [in Ukrainian].

Havrilova L. H., Topolnyk Ya. V. (2017). Tsyfrova kultura, tsyfrova hramotnist, tsyfrova kompetentnist yak suchasni osvitni fenomeny [Digital culture, digital literacy, digital competence as modern educational phenomena]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchanna – Information technologies and teaching tools*, 61(5), 1–11 [in Ukrainian].

Galkin D. V. (2012). Digital Culture: metodologicheskie voprosy issledovaniya kulturnoy dinamiki ot tsyfrovyykh avtomatov do tekhnobio-tvarey [Digital Culture: methodological issues of studying cultural dynamics from digital automata to technobio-creatures]. *Mezhdunarodnyy zhurnal issledovateley kultury – International Journal of Cultural Research*, 3(8), 11–16. URL: [http://culturalresearch.ru/files/open_issues/03_2012/IJCR_03\(8\)_2012_Galkin.pdf](http://culturalresearch.ru/files/open_issues/03_2012/IJCR_03(8)_2012_Galkin.pdf) [in Russian].

Gendina N. I., Kolkova N. I., Skipor I. L. (1999). Informatsionnaya kultura lichnosti: diagnostika, tekhnologiya formirovaniya [Personal information culture: diagnostics, technology of development]. Kemerovo: KemGAKI [in Russian].

Glushak O. M. (2013). Informatsiina kultura yak skladova profesiinoy pidgotovky maibutnykh fakhivtsiv [Information culture as a component of professional training of future specialists]. *Materialy Vseukrayins'koy naukovo-praktychnoy konferentsii "Doslidzhennia molodykh uchenykh u konteksti rozvytku suchasnoy nauky" – Proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical conference "Research of young scientists in the context of the development of modern science"*. (Pp. 109–115). Kyiv: Kyivsk. un-t imeni Borysa Hrinchenka [in Ukrainian].

Gnatyshina E. V. (2019). *Formirovanie tsyfrovoy kultury budushchego pedagoga : monografiya [Development of digital culture of a future teacher: monograph]*. Chelyabinsk: Izd-vo Yuzhno-Ural. gos. gumanit.-ped. un-ta [in Russian].

Kolontaevskaya I. F., Isabekova O. A. (2015). Tsyfrovaya kultura inzhenera: problemy i resheniya. *Materialy Mezhdunar. nauch.-prakt. konf. Nauka 2014: problemy i perspektivy – Proceedings of the Intern. scientific-practical conf. Science 2014: Problems and Prospects*. (Pp. 72–76). Moscow: Grifon [in Russian].

Riabova Z., Yelnikova G. (2020). Profesiine zrostantnia pedahohiv v umovakh tsyfrovoy osvity [Professional growth of teachers in digital education]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchanna – Information technologies and teaching tools*, 80(6), 369–385 [in Ukrainian].

Sokolova N. L. (2012). Tsyfrovaya kultura ili kultura v tsyfrovuyu yepokhu [Digital culture or culture in the digital age]. *Mezhdunarodnyy zhurnal issledovaniya kultury – International Journal of Cultural Research*, 3, 6–10. URL: http://www.culturalresearch.ru/files/open_issues/03_2012/IJCR_03%288%29_2012.pdf [in Russian].

Chernykh S. I., Parshikov V. I. (2016). Tsyfrovaya kultura kak gumanitarnyy fenomen [Digital culture as a humanitarian phenomenon]. *Professionalnoe obrazovanie v sovremennom mire – Professional education in the modern world*, 6(4), 601–607. DOI: 10.15372/PEMW20160405 [in Russian].

Belshaw D. (2011). *The Essential elements of digital literacies*. URL: <http://digitalliteraci.es/>.

Ferreira J. de L. (2020). Digital Culture and Teacher Education: an analysis from the perspective of undergraduate students in Pedagogy. *Educar em Revista, Curitiba*. V. 36, e75857. Pp. 1–19. DOI: <http://10.1590/0104-4060.75857>

Nonato E. do R. S. (2020). Digital culture and literature teaching at secondary schools. *Cad. Pesqui.* [online]. Vol.50, n.176. Pp.534–554. DOI: 10.1590/198053147126.

Razmerita L., Kirchner K., Chee-Wee Tan K. H. (2020). Modeling collaborative intentions and behavior in digital environments: the case of a massive open online course (MOOC). *Academy of Management Learning & Education*. Vol. 19, No. 4. Pp. 469–502. DOI: 10.5465/amle.2018.0056

Ronchi A. M. (2009). *E-Culture*. New York: Springer-Verlag, LLC,.

Silver D. (2000). Looking backwards, looking forward: Cyberculture studies 1990–2000. *Web. studies: Rewiring media studies for the digital age*. London: Arnold. Pp. 19–30.

АНОТАЦІЯ

Масове запровадження цифрових технологій у всі сфери життя змінює вимоги щодо підготовки майбутніх учителів, які є відповідальними за підготовку молодого покоління до взаємодії, спілкування, навчання та генерування нових знань в інноваційному цифровому суспільстві. У статті висвітлено актуальну проблему визначення сутнісних характеристик цифрової культури майбутніх учителів англійської мови початкової школи. Актуальність дослідження доведена аналізом цілої низки офіційних документів, що є нормативно-правовим підґрунтям проведення наукових розвідок проблеми цифрової трансформації освітньої системи. Питання формування цифрової культури вчителів є предметом дослідження вітчизняних (О. Базелюк, В. Биков, Л. Гаврілова, М. Жалдак, М. Лещенко та інші) та закордонних науковців (С. Bassett, J. Bushati, V. B. de S. Júnior, J. E. Hasmuja, E. Lezha, E. Nonato, A. K. F. Nunes, F. S. C. Pimentel, G. Tuxhari).

Метою статті є визначення сутнісних характеристик поняття «цифрова культура майбутнього вчителя англійської мови початкової школи» та теоретичне обґрунтування її структурних компонентів. Спираючись на аналіз вітчизняних та іноземних наукових досліджень, цифрову культуру визначено як системну сукупність якостей особистості майбутнього вчителя, що характеризується усвідомленням власних інформаційних потреб, які спонукають особистість до здійснення пошуку інформації, виконання активних дій щодо її обробки та використання; знаннями, уміннями і практичним досвідом запровадження інформаційно-комунікаційних технологій та створення власних електронних освітніх ресурсів під час виконання професійної діяльності; правилами та нормами поведінки в цифровому середовищі. Наголошено, що до структуративів цифрової культури доцільно додати такі компоненти: цифрова грамотність і поведінка в цифровому середовищі. Автор висноує, що формування цифрової культури відповідає вимогам становлення цифрового суспільства, враховуючи процеси реформування та модернізації освіти в Україні, сприяючи постійному професійному саморозвитку вчителів.

Ключові слова: цифрова культура, професійна підготовка вчителів, цифрова грамотність, професійний саморозвиток, поведінка в цифровому середовищі, інформаційно-комунікаційні технології.